

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра суспільних наук та документознавства

Європейська цивілізація та Україна

Методичні вказівки до вивчення дисципліни ОКР бакалаврів напрямку
6.020105 "Документознавство та інформаційна діяльність"

Затверджено
на засіданні кафедри
суспільних наук
та документознавства
Протокол № 1 від 27.08.2014 р.

Кіровоград 2015

Європейська цивілізація та Україна. Методичні вказівки до вивчення дисципліни для бакалаврів напрямку 6.020105 "Документознавство та інформаційна діяльність" / Укладач Лукашевич О.А.: КНТУ, 2015. – 37 с.

ПЕРЕДМОВА

Стратегічним вектором зовнішньої політики України є її європейська орієнтація, що стала не просто одним з напрямків зовнішньополітичної діяльності, а важливим засобом та орієнтиром внутрішньої трансформації суспільства, обов'язковою умовою європеїзації.

Вся історія українського народу переконливо свідчить, що вистраждано право здійснити курс в Європу, приєднатися до здобутків високорозвинутої європейської цивілізації. Для України європейський вибір справді доленосний ще й тому, що опирається на глибоке історичне коріння і традиції українського народу.

Спорідненість з Європою повністю проявилася ще в епоху Середньовіччя на прикладі тісних зв'язків і Київської Русі, і Галицько-Волинської держави із західноєвропейськими країнами.

Та головне в тому, що Україна завжди розвивалася і розвивається в контексті європейської цивілізації, усвідомлення цього сприяє вивчення курсу «Європейська цивілізація та Україна». Історія України повинна вивчатися і уже вивчається як складова частина єдиного європейського організму.

Програма дисципліни є складовою циклу професійно-орієнтованих дисциплін державного стандарту підготовки бакалаврів за напрямком «Документознавство та інформаційна діяльність».

Мета курсу «Європейська цивілізація та Україна» – сформувати та поглибити знання студентів з витоків та становленням Європейської цивілізації та визначити в ній місце України.

Завдання вивчення дисципліни:

- допомогти студентам усвідомити місце України в Європі;
- визначити основні історичні фактори, які вплинули на формування та зумовили особливості ментальності українського народу;
- навчити використовувати набуті знання у суспільній, науковій і практичній діяльності.

У результаті вивчення дисципліни фахівець повинен **знати**:

- предмет, завдання і зміст дисципліни «Європейська цивілізація та Україна» ;
- як відбувалися і відбуваються інтеграційні процеси на європейському просторі;
- українську історію в контексті європейської;
- що заважало і заважає нашій інтеграції у європейський простір;
- як вплинула на свідомість українського народу відірваність від Європейської цивілізації;
- принципи і структуру Європейського Союзу;

Вміти:

- систематизувати та аналізувати сучасні події опираючись на здобуті знання при вивченні дисципліни;
- використовувати набуті знання у суспільній, науковій і практичній діяльності;
- прогнозувати можливі варіанти майбутнього суспільно-політичного розвитку України;
- аналізувати історію України як історію окремого народу та його держави, так і в контексті загальноєвропейської та світової історії;
- співвідносити поняття „європейська історія” і „європейська цивілізація”;
- розуміти людину інших цивілізацій (Заходу або Сходу) в її неповторності, суті людського існування, в постійних пошуках свободи та вибору, її цінності, та у зв'язку з природою, суспільством;

Пропоновані методичні вказівки до вивчення курсу "Європейська цивілізація та Україна" містять: програму курсу; тематику лекцій і практичних занять, включаючи завдання до самостійної роботи студентів; тематику рефератів; варіанти проблемно-пошукових завдань та список рекомендованої літератури.

**Тематичний план
навчальної дисципліни
"Європейська цивілізація та Україна"**

№ теми	Назва змістового модуля	Кількість годин
1.1. – 1.5.	Змістовий модуль I. Історія та розвиток Європейської цивілізації	21
2.1. – 2.5.	Змістовий модуль II. Україна в контексті Європейської цивілізації	25
3.1. – 3.9.	Змістовий модуль III. Процес інтеграції України з Європою	33

Програма з курсу "Європейська цивілізація та Україна" для студентів напрямку підготовки "Документознавство та інформаційна діяльність"

Лекції	15 годин
Практичні заняття	15 годин
Самостійна робота	41 годин
Індивідуальна робота	8 годин
Разом	79 годин

Опис складу змістових модулів навчальної дисципліни "ЄВРОПЕЙСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ ТА УКРАЇНА"

Змістовий модуль 1

Історія та розвиток Європейської цивілізації

Тема 1.1. Основні поняття і категорії курсу

1.1.1. Поняття «цивілізація» та базові категорії, що характеризують дане поняття.

1.1.2. Погляди О. Тоффлера.

1.1.3 Погляди та теорії розвитку цивілізації А. Тойнбі.

1.1.4. Співвідношення теорій розвитку цивілізацій.

1.1.5. Техногенез цивілізації.

Тема 1.2. Становлення та розвиток європейської цивілізації

1.2.1. Становлення європейської цивілізації.

1.2.2. Роль європейської цивілізації в історії людства.

1.2.3. Специфіка та провідні риси європейської цивілізації.

1.2.4. Соціально-економічні механізми європейської цивілізації.

Тема 1.3. Цивілізація і етноісторичний процес

1.3.1. Цивілізація як дискретна одиниця історичного процесу.

1.3.2. Історичні центри цивілізаційного розвитку: їх структура і взаємодія.

1.3.3. Етнос як соціокультурна система.

1.3.4. Ієрархічна структура та історична типологія історичних спільностей до індустріальної доби.

1.3.5. Макроетнічні спільності їх співвідношення з окремими до індустріальними цивілізаціями.

1.3.6. Західна цивілізація та новоєвропейські нації.

Тема 1.4. Єдність і стадіальність історичного процесу

1.4.1. Соціокультурні інваріанти і актуалізація минулого.

1.4.2. Дискретність і єдність історії.

1.4.3. Проблема періодизації всесвітньої історії

1.4.4. Передцивілізаційні (пізньопервісні) цивілізації – становлення основ цивілізації

1.4.5. Цивілізовані суспільства

Тема 1.5. Цінності європейської цивілізації

1.5.1. Природа цінностей.

1.5.2. Європейська цивілізація і загальнолюдські цінності.

1.5.3. Перспективи європейської цивілізації в умовах глобалізації.

1.5.4. Наука як феномен розвитку цивілізації

Змістовий модуль 2

Україна в контексті Європейської цивілізації

Тема 2.1. Культурні архетипи та цивілізаційна ідентичність українського народу

- 2.1.1. Архетипи української культури.
- 2.1.2. Україна в системі цивілізацій.
- 2.1.3. Соціокультурна природа України та її регіональна своєрідність.
- 2.1.4. Глобалізація та Україна.

Тема 2.2. Культура й цивілізація в історико-культурологічній думці України в ХІХ - на початку ХХІ ст.

- 2.2.1. Стадійні аспекти соціокультурного розвитку людства.
- 2.2.2. Усвідомлення принципової відмінності Сходу і Заходу.
- 2.2.3. Поділ цивілізацій за ознаками.

Тема 2.3. Історія України як складова європейської історії

- 2.3.1. Необхідність вивчення історії України в контексті європейської
- 2.3.2. Початок людської цивілізації в Європі. Перші держави; в Європі і на території України
- 2.3.3. Велике переселення. Причини та наслідки для Європи і Східних Слов'ян.
- 2.3.4. «Чужинці» про Україну

Тема 2.4. Українська регіональна цивілізація

- 2.4.1. Проблема специфіки, характерних рис української регіональної цивілізації.
- 2.4.2. Ефективність відтворювальної діяльності людства і конкретних суспільств.
- 2.4.3. Різниця між закритими і відкритими цивілізаціями.
- 2.4.4. Самоідентифікація української політичної нації як локальної цивілізації і “політичного українця” як громадянина України
- 2.4.5. Цивілізаційна цілісність України на сучасному етапі
- 2.4.6. Вплив на Україну Західноєвропейської і східноєвропейської (Росія) цивілізації.

Тема 2.5. Держава і цивілізація в історії України. Українська цивілізація і державність доби незалежності

- 2.5.1. Цивілізаційна структура пострадянського простору (східнохристиянський або пост візантійський — православний, мусульманський і західнохристиянський).
- 2.5.2. Труднощі України цивілізаційного плану після виходу її із складу СРСР.
- 2.5.3. Цивілізаційна дилема українських націонал-демократів, яка була визначена проектом «розбудови держави».
- 2.5.4. Актуальні проблеми у сфері культури України доби незалежності (культура та духовність суспільства, вітчизняний кінематограф, книгодрукування, мистецтво, охорона та популяризація історичних пам'яток; питання мови, історії та релігії.)

Змістовий модуль 3

Процес інтеграції України з Європою

Тема 3.1. Європейський Союз і Україна

- 3.1.1. Європейський Союз на початку XXI століття.
- 3.1.2. Євроінтеграційний курс України (1991-2014 рр.)
- 2.1. Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу
- 2.2. Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації
- 2.3. Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом
- 3.1.3. Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку XXI століття

Тема 2.2. Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектора розвитку України

- 3.1.1. Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури
- 3.1.2. Законодавче забезпечення курсу на євроінтеграцію
- 3.1.3. Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів
- 3.1.4. Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу

Тема 3.3. Європейський вибір України

- 3.3.1. Європейські інтеграційні процеси і місце в ньому України.
- 3.3.2. Основні політико-економічні інтереси Західної Європи щодо України
- 3.3.3. Етапи у відносинах між Україною та Європейським.

Тема 3.4. Європейські стандарти прав людини та механізм імплементації їх в законодавство України

- 3.4.1. Історико-правові аспекти становлення прав людини у світі та в Україні
- 3.4.2. Європейська гуманітарна юстиція
- 2.1. Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод
- 2.2. Європейська комісія з прав людини
- 2.3. Європейський суд з прав людини.
- 3.4.3. Механізм імплементації новітніх міжнародних стандартів з прав людини в Україні
- 3.4.4. Конвенція про захист прав людини та основних свобод для України: європейська мрія чи реальний захист прав людини?
- 3.4.5. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини

Тема 3.5. Перспективи Європейського союзу як цивілізації

- 3.5.1. Бюрократичний проект Європейського Союзу.
- 3.5.2. Проблемні процеси Європейського Союзу – економіка, релігія та демографія.
- 3.5.3. Освіта, наука та гуманітарні цінності як аспекти європейської цивілізації.

Тема 3.6. Український менталітет і європейська цивілізація

- 3.6.1.Сенс поняття «менталітет».
- 3.6.2.Менталітет та національний характер українців.

3.6.3. Менталітет та національний характер європейців.

3.6.4. Українець та європейець у ставленні до держави, суспільства, роботи, сім'ї, релігії.

Тема 3.7. Європейська соціальна модель і європейські перспективи України

3.7.1. Зміст європейської соціальної моделі.

3.7.2. Напрями наукової інтерпретації «європейської соціальної моделі».

3.7.3. Європейські перспективи України

Тема 3.8. Проблеми України на шляху до Європейської інтеграції

3.8.1. Позитивні аспекти вступу України.

3.8.2. Проблеми у відносинах України та ЄС

3.8.3. Нормативно-правова база відносин України з ЄС .

Тема 3.9. Глобалізація і Україна

3.9.1. Визначення поняття світова глобалізація

3.9.2. Передумови й ознаки глобалізаційних процесів. Методи глобалістів. Тіньовий світовий уряд “Комітет трьохсот”. Хюстонський проект 1985 р.

3.9.3. Глобалізація і національна держава (на прикладі України): А) виклики для суверенітету, Б) національної безпеки, В) економіки, Г) культури.

ЛЕКЦІЇ – 15 год.

Модуль 1. Історія та розвиток Європейської цивілізації

Тема 1.1. Основні поняття і категорії курсу – 2 год.

Поняття «цивілізація» та базові категорії, що характеризують дане поняття. Погляди О. Тоффлера.

Погляди та теорії розвитку цивілізації А. Тойнбі.

Співвідношення теорій розвитку цивілізацій.

Техногенез цивілізації.

Література [1; 7; 18; 35; 42; 43; 47]

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати поняття «цивілізація», погляди та теорії О. Тоффлера та А. Тойнбі щодо розвитку цивілізації.

2. Охарактеризувати співвідношення теорій розвитку цивілізацій.

Питання до самоконтролю

1. Що таке «цивілізація»?

2. Що таке теорія розвитку?

Тема 1.4. Становлення та розвиток європейської цивілізації – 2 год.

Становлення європейської цивілізації.

Роль європейської цивілізації в історії людства.

Специфіка та провідні риси європейської цивілізації.

Соціально-економічні механізми європейської цивілізації

Література [9; 33; 37; 38; 40; 43]

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати особливості становлення і розвитку європейської цивілізації.
2. З'ясувати роль європейської цивілізації в історії людства.

Питання до самоконтролю

1. В чому полягає специфіка європейської цивілізації?
2. Що відноситься до соціально-економічних механізмів європейської цивілізації

Модуль 2.

Україна в контексті Європейської цивілізації

Тема 2.2. Культура й цивілізація в історико-культурологічній думці України в ХІХ - на початку ХХІ ст. – 2 год.

Стадійні аспекти соціокультурного розвитку людства.

Усвідомлення принципової відмінності Сходу і Заходу.

Класифікація цивілізацій.

Література [9; 30; 33; 36; 38]

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризувати аспекти соціокультурного розвитку людства.
2. Розкрийте принципову відмінність Сходу і Заходу.

Питання до самоконтролю

1. Поясніть поняття «соціокультурний розвиток»
2. Які існують типи цивілізацій ?

Тема 2.5. Держава і цивілізація в історії України. Українська цивілізація і державність доби незалежності – 2 год.

Цивілізаційна структура пострадянського простору (східнохристиянський або пост візантійський — православний, мусульманський і західнохристиянський).

Труднощі України цивілізаційного плану після виходу її із складу СРСР.

Цивілізаційна дилема українських націонал-демократів, яка була визначена проектом «розбудови держави».

Актуальні проблеми у сфері культури України доби незалежності(культура та духовність суспільства , вітчизняний кінематограф, книгодрукування, мистецтво,охорона та популяризація історичних пам'яток; питання мови, історії та релігії.)

Література [4; 15; 16; 31; 35; 39; 43; 46]

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати труднощі України цивілізаційного плану після виходу зі складу СРСР.
2. Назвіть актуальні проблеми у сфері культури України доби незалежності.

Питання до самоконтролю

1. Яке місце посідає держава і цивілізація в історії України?
2. В чому суть цивілізаційної дилеми українських націонал-демократів, яка була визначена проектом «розбудови держави»?

Змістовий модуль 3 Процес інтеграції України з Європою

Тема 3.1. Європейський Союз і Україна– 1 год.

Європейський Союз на початку ХХІ століття.

Євроінтеграційний курс України (1991-2014 рр.)

Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу

Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації

Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом

Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку ХХІ століття

Література [14; 15; 22; 27; 31; 36; 41; 43; 46]

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати позитиви інтеграції України в ЄС.
2. Дати характеристику ЄС, функції, завдання.

Питання до самоконтролю

1. З якою метою Україна прагне вступити в ЄС?
2. Як можна охарактеризувати сучасні відносини України та Європейського Союзу?

Тема 3.2. Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектора розвитку України – 1 год.

Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури

Законодавче забезпечення курсу на євроінтеграцію

Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів

Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу

Література [8; 20; 36]

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати переваги та недоліки інтеграції України та ЄС.
2. Пояснити поняття «європейський інтеграційний вектор».

Питання до самоконтролю

1. В чому суть законодавчої підготовки до євроінтеграції?
2. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення процесу інтеграції.

Тема 3.4. Європейські стандарти прав людини та механізм імплементації їх в законодавство України – 1 год.

Історико-правові аспекти становлення прав людини у світі та в Україні
Європейська гуманітарна юстиція

Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод
Європейська комісія з прав людини

Європейський суд з прав людини.

Механізм імплементації новітніх міжнародних стандартів з прав людини в Україні

Конвенція про захист прав людини та основних свобод для України: європейська мрія чи реальний захист прав людини?

Порядок звернення до Європейського суду з прав людини

Література [8; 14; 26; 29; 45]

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття «імплементація».
2. Назвіть функції та завдання конвенції про захист прав людини та основних свобод для України.

Питання до самоконтролю

1. Який порядок звернення до Європейського суду?
2. Які функції покладаються на Європейську гуманітарну юстицію?

Тема 3.5. ЄС як міжнародна організація – 2 год.

Бюрократичний проект Європейського Союзу.

Проблемні процеси Європейського Союзу – економіка, релігія та демографія.

Освіта, наука та гуманітарні цінності як аспекти європейської цивілізації.

Література [9; 24; 28; 36]

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати проблемні процеси Європейського Союзу.
2. Охарактеризувати гуманітарні цінності європейської цивілізації

Питання до самоконтролю

1. Які передумови вступу до ЄС?
2. Охарактеризуйте бюрократичний проект ЄС

Тема 3.6. Український менталітет і європейська цивілізація – 2 год.

Сенс поняття «менталітет».

Менталітет та національний характер українців.

Менталітет та національний характер європейців.

Українець та європеєць у ставленні до держави, суспільства, роботи, сім'ї, релігії

Література [9; 24; 28; 36]

Завдання для самостійної роботи

1. Дати визначення поняттю «менталітет».
2. Дати характеристику менталітету українців.

Питання до самоконтролю

1. Поясніть різницю в менталітеті українця та європейця
2. Охарактеризуйте ставлення до роботи українця в порівнянні з європейцем

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ – 15 год.

Модуль 1

Тема 1.3. Цивілізація і етноісторичний процес – 2 год.

Цивілізація як дискретна одиниця історичного процесу.

Історичні центри цивілізаційного розвитку: їх структура і взаємодія.

Етнос як соціокультурна система.

Ієрархічна структура та історична типологія історичних спільностей до індустріальної доби.

Макроетнічні спільності, їх співвідношення з окремими до індустріальними цивілізаціями.

Західна цивілізація та новоєвропейські нації.

Література [27; 34; 35; 40; 43]

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття «цивілізація».
2. Дайте визначення поняття «етноісторичний процес»

Питання до самоконтролю

1. В чому суть поглядів О.Тоффлера на розвиток цивілізації?
2. Охарактеризуйте декілька теорій розвитку цивілізацій

Тема 1.5. Цінності європейської цивілізації – 2 год.

Природа цінностей.

Європейська цивілізація і загальнолюдські цінності.

Перспективи європейської цивілізації в умовах глобалізації.

Наука як феномен розвитку цивілізації

Література [9; 35; 38; 41; 43; 47]

Завдання для самостійної роботи

1. Дати визначення поняттю «цінності»
2. Назвіть цінності які є складовою європейської цивілізації.

Питання до самоконтролю

1. В чому сенс науки як феномену розвитку цивілізації?
2. Що ви знаєте про природні цінності?

Модуль 2

Тема 2.3. Історія України як складова європейської історії – 2 год.

Необхідність вивчення історії України в контексті європейської

Початок людської цивілізації в Європі. Перші держави в Європі і на території України

Велике переселення. Причини та наслідки для Європи і Східних Слов'ян.

Чужинці про Україну

Література [4; 15; 16; 31; 35; 39; 43; 46]

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть перші держави Європи.
2. Які були передумови створення людської цивілізації в Європі?

Питання до самоконтролю

1. Що таке людська цивілізація?
2. Назвіть наслідки Великого переселення для Європи.

Тема 2.4. Українська регіональна цивілізація – 2 год.

Проблема специфіки, характерних рис української регіональної цивілізації.

Ефективність відтворювальної діяльності людства і конкретних суспільств.

Різниця між закритими і відкритими цивілізаціями.

Самоідентифікація української політичної нації як локальної цивілізації і “політичного українця” як громадянина України

Цивілізаційна цілісність України на сучасному етапі

Вплив на Україну Західноєвропейської і Східноєвропейської (Росія) цивілізації.

Література [9; 30; 33; 36; 38]

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте специфіку української регіональної цивілізації.
2. Опишіть вплив на Україну Західноєвропейської цивілізації.

Питання до самоконтролю

1. Що таке «закрита цивілізація»?
2. В чому різниця між закритою і відкритою цивілізацією?

Тема 2.5. Держава і цивілізація в історії України. Українська культура і державність доби незалежності – 2 год.

Цивілізаційна структура пострадянського простору (східнохристиянський або пост візантійський — православний, мусульманський і західнохристиянський).

Труднощі України цивілізаційного плану після виходу її із складу СРСР.

Цивілізаційна дилема українських націонал-демократів, яка була визначена проектом «розбудови держави».

Актуальні проблеми у сфері культури України доби незалежності(культура та духовність суспільства , вітчизняний кінематограф, книгодрукування, мистецтво,охорона та популяризація історичних пам'яток; питання мови, історії та релігії.)

Література [4; 15; 16; 31; 35; 39]

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте цивілізаційну структуру пострадянського простору.
2. Які труднощі цивілізаційного характеру Україна мала після виходу зі складу СРСР?

Питання до самоконтролю

1. Назвіть проблеми України у сфері культури
2. В чому суть цивілізаційної моделі українських націонал-демократів?

Модуль 3

Тема 3.1. Європейський Союз і Україна – 1 год.

Євроінтеграційний курс України (1991-2014 рр.)

Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу

Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації

Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом

Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку XXI століття

Література [13; 33; 36; 40; 46]

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте курс України на Євроінтеграцію.
2. Назвіть методи реалізації завдань інтеграції України в ЄС.

Питання до самоконтролю

1. Що таке «Євроінтеграція»?
2. Назвіть можливі позитивні та негативні наслідки вступу України в ЄС

Тема 3.2. Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектора розвитку України – 1 год.

Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури

Законодавче забезпечення курсу на Євроінтеграцію

Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів

Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу

Література [7; 17; 19; 21; 32]

Завдання для самостійної роботи

1. Поясніть поняття «організаційне забезпечення»
2. Поясніть поняття «інформаційне забезпечення»

Питання до самоконтролю

1. Охарактеризуйте законодавче забезпечення курсу на Євроінтеграцію.

2. Охарактеризуйте фінансове забезпечення України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів

Тема 3.4. Європейські стандарти прав людини та механізм імплементації їх в законодавство України – 1 год.

Історико-правові аспекти становлення прав людини у світі та в Україні

Європейська гуманітарна юстиція

Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод

Європейська комісія з прав людини

Європейський суд з прав людини.

Механізм імплементації новітніх міжнародних стандартів з прав людини в Україні

Конвенція про захист прав людини та основних свобод для України: європейська мрія чи реальний захист прав людини?

Порядок звернення до Європейського суду з прав людини

Література [2; 9; 15; 36; 43; 46]

Завдання для самостійної роботи

1. Пояснити значення поняття «конвенція».
2. Визначити значення поняття «імплементація».

Питання до самоконтролю

1. Визначити які документи необхідні при зверненні до Європейського суду.
2. Назвати функції Європейської комісії з прав людини.

Тема 3.6. Український менталітет і європейська цивілізація – 2 год.

Сенс поняття «менталітет».

Менталітет та національний характер українців.

Менталітет та національний характер європейців.

Українець та єропеєць у ставленні до держави, суспільства, роботи, сім'ї, релігії.

Література [9; 10; 15; 22; 36; 40]

Завдання для самостійної роботи

1. Пояснить поняття «менталітет».
2. Охарактеризувати чинники, які впливають на стосунки українця та європейця.

Питання до самоконтролю

1. Охарактеризуйте національний характер українців.
2. Порівняйте ставлення до держави українця та європейця.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ **з курсу "Європейська цивілізація та Україна"**

1. Необхідність вивчення історії України, як частини європейської історії.
2. Фізико-географічне, економіко-географічне, політико-географічне положення Європи. Особливості вікової та статевої структури населення Європи
3. Початок людської цивілізації в Європі
4. Релігія в житті сучасного європейця
5. Перші державні утворення в Європі
6. Поняття цивілізації. Типи цивілізацій. «Захід і Схід». Головні риси європейської цивілізації
7. Основні цінності європейської цивілізації. Полікультурне суспільство. Культурний плюралізм
8. Спільні та відмінні риси української та європейської історії.
9. Візантійська імперія та її вплив на розвиток східнослов'янського світу.
10. Експансія слов'ян на південь: причини та наслідки.
11. Прийняття християнства, як процес європеїзації Русі.
12. Посилення зв'язків Київської держави з європейським світом
13. Христові походи XI-XIIIст. їх мета та наслідки для Європи.
14. Татаро-монгольська експансія: її наслідки для слов'ян та Європи.
15. Галицько-Волинська держава - держава Західного типу.
16. Посилення торгівельних, церковних, дипломатичних та династичних зв'язків між Руссю та західноєвропейськими країнами.
17. Українсько-польські зв'язки доби раннього феодалізму.
18. Посилення відмінностей між Заходом і Сходом в період польсько-литовської доби.
19. Вплив Польщі на процес денаціоналізації українства.
20. Україна в очах європейців до і після прийняття Люблінської унії
21. Європа в умовах глобалізації
22. Берестейська унія, як спроба церковного порозуміння. Церква, як джерело зв'язку України з Європою.
23. Діяльність єзуїтських колегіумів та братських шкіл як спроба європеїзації України.
24. «Холодна війна» та розкол Європи.
25. Політичний устрій європейського континенту. Форми правління та державного устрою сучасних європейських держав
26. Роль союзу з кримськими татарами в підсумках битв з Польщею та Росією.
27. Пошуки Б.Хмельницьким союзника для забезпечення її незалежності.
28. Міжнародна політика І.Виговського. Гадяцький трактат - перспективна українська національна програма.

29. Зовнішня політика І.Мазепи. Шведсько-український союз та його наслідки для України.

30. Історична доля українських земель внаслідок 3-х розподілів Польщі.

31. Доба Гетьманату. Проблема об'єднання українських земель у складі великої держави.

32. Освіта: європейський вимір. Болонський процес. Освітня стратегія Ради Європи. Європейські освітні мережі та програми

33. Роль права у світовому та європейському суспільстві. Поняття «правова держава»

34. Релігійні, етнічні, конфлікти у Європі. Засоби їх врегулювання та розв'язання у європейських державах

35. Злам політичних систем східноєвропейських держав наприкінці 80—90-х рр. у ХХ ст. та становлення демократії. Основні проблеми нових європейських країн

36. Місце України в цивілізаційному просторі

37. Україна між заходом і сходом. Що дасть Україні Західний вибір.

38. Система захисту прав і свобод людини в країнах Європи.

39. Нормативно-правова база Європейського Союзу. Етапи євроінтеграції України

40. Європейський Союз. Основні етапи об'єднання Європи. Органи Європейського Союзу

41. Формування основних принципів і напрямків сучасно зовнішньої політики України.

42. Права національних меншин в європейських державах.

43. Участь України в Європейському інтеграційному процесі: Україна і ЄС

44. Українсько-російські зв'язки в умовах незалежності

45. Україна і СНД та СЕП.

46. Україна в діяльності міжнародних організацій. Міжнародні ініціативи України.

47. Європейські організації: Рада Європи, ОБСЄ

48. Перебудова: її необхідність, задум і реальність

49. Передумови європейської економічної та валютної інтеграції.

50. Екологічні проблеми у Європі та її наслідки.

51. Декларація про державний суверенітет України та її суть

52. Союзний договір і серпневий путч 1991р. Проголошення незалежності

53. Референдум 1991р. Утворення СНД та її функції

54. Шляхи розв'язання демографічної проблеми в європейських країнах.

55. Основні принципи зовнішньої політики української держави на зламі століть. Перспективи входження України до Євросоюзу.

56. Місце Європи в глобальній економіці. Глобалізація та її основні складові. Вплив глобалізації на національну економіку країн.

57. Основні вимоги для вступу до ЄС. Сучасні тенденції європейської інтеграції

58. Стратегічні вектори міжнародних зв'язків: Україна і НАТО.

59. Етнонаціональна структура українського суспільства. Основні напрямки державної етнополітики.

60. Національна валюта країн ЄС. Історичні та економічні передумови введення євро. Наслідки введення євро

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО РЕФЕРАТІВ

Реферат є найпростішою формою наукового дослідження, мета якого полягає в ознайомленні студентів з навчальною літературою, виробленні умінь, необхідних для здійснення бібліографічного пошуку, оволодіння науковим, науково-популярним стилем викладу засвоєної інформації у вигляді стислої усної або письмової доповіді. В подальшому це має допомогти студентам у написанні тез доповідей на конференції, статей, курсових та дипломних проектів.

Реферати пишуться на аркушах формату А-4, загальний обсяг 12-15 стор. Рукописного або друкованого тексту. Титульна сторінка включає такі компоненти: назву міністерства, навчального закладу, факультету, тему реферату, прізвище і групу студента, який писав реферат, прізвище викладача, який має перевірити дану роботу. На наступній сторінці подається план реферату за простою або складною формою. Зміст реферату обов'язково включає три компоненти: вступ, основна частина, висновки.

У вступі розкривається актуальність теми, висвітлюються питання історіографії; в основній частині студент демонструє володіння матеріалом, уміння його компонувати відповідно до поставленої мети, уміння логічно висловлювати свої думки; у висновках підсумовуються результати проведених студентом досліджень, які можуть подаватися довільно.

Реферат завершує список використаної літератури, оформлений відповідно до вимог бібліографії, тобто в алфавітному порядку і включає прізвище автора, його ініціали, назву праці, місце і рік видання, назву видавництва, кількість сторінок. Наприклад: Бокань В. А. Культурологія: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2003. – 136 с.

ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ЗАВДАННЯ з курсу "Європейська цивілізація та Україна "

1. Цивілізаційна структура пострадянського простору (східнохристиянський або пост візантійський — православний, мусульманський і західнохристиянський).

2. Труднощі України цивілізаційного плану після виходу її із складу СРСР.

3. Цивілізаційна дилема українських націонал-демократів, яка була визначена проектом «розбудови держави».

4. Актуальні проблеми у сфері культури України доби незалежності (культура та духовність суспільства, вітчизняний кінематограф, книгодрукування, мистецтво, охорона та популяризація історичних пам'яток; питання мови, історії та релігії).

5. Український менталітет та європейська цивілізація через призму розуміння життєвого успіху людини: порівняльний аналіз. (Ми і вони).

6. Історико-правові аспекти становлення прав людини у світі та в Україні. Утвердження інституту омбудсмана у світі.

7. Європейська гуманітарна юстиція.

А. Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод.

Б. Європейська комісія з прав людини.

В. Європейський суд з прав людини.

8. Механізм імплементації новітніх міжнародних стандартів з прав людини в Україні.

9. Конвенція про захист прав людини та основних свобод для України: європейська мрія чи реальний захист прав людини?

10. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини.

11. Сенс поняття «менталітет».

12. Менталітет та національний характер українців.

13. Менталітет та національний характер європейців.

14. Українець та європеєць у ставленні до держави, суспільства, роботи, сім'ї, релігії.

15. Розвиток характеру політичної нації: реальна перспектива чи утопія?

16. Європейський Союз на початку XXI століття.

17. Євроінтеграційний курс України (1991-2012 рр.)

18. Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу.

19. Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації.

20. Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом.

21. Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку XXI століття.

22. Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектора розвитку України.

23. Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури.

24. Законодавче забезпечення курсу на євроінтеграцію.

25. Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів.

26. Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу.

27. Європейський Союз на початку XXI століття.

28. Євроінтеграційний курс України (1991-2012 рр.)

29. Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу.

30. Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації.

31. Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом.

32. Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку XXI століття.

33. Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектора розвитку України.

34. Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури.

35. Законодавче забезпечення курсу на євроінтеграцію.

36. Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів.

37. Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу.

38. Історико-правові аспекти становлення прав людини у світі та в Україні Утвердження інституту омбудсмана у світі.

39. Механізм імплементації новітніх міжнародних стандартів з прав людини в Україні.

40. Етнонаціональна структура українського суспільства. Основні напрямки державної етнополітики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гречко П.К. Концептуальні моделі історії. - М., 2005.
2. Гумільов Л. Н. Етносфера : Історія покупців, безліч історія природи. - М., 2003.
3. Данилевський Н.Я. Росія та Європа. - М., 2001.
4. Джеймс П. Римська цивілізація. - М., 2000.
5. Історія Європи. - М.: Наука, 1992.
6. Карамзін М.М. Історія держави Російського. Т.І- IV. - Калуга 1993.
7. Ле Гофф Ж. Цивілізація середньовічного Заходу. - М., 2002.
8. Максимова ВМ.В. У XXI століття – з давніми й новими глобальними проблемами// Світова економіка й отримуючи міжнародні відносини. -2008. - №10.
9. Модернізація Зах. Європи пов'язано з XV в. до 1980 рр. -М.,2008.
10. Мойсеєва Л.А. Історія цивілізацій. - Ростов на Дону, 2000.
11. Павленко Ю.В. Історія цивілізацій. -Київ:Либідь,2009.
12. Попович М.А. Світогляд древніх слов'ян.-Київ,1985.
13. Рибаків Б.А.Язичество Київської Русі. -М.,2007.
14. Солкин У.Египет.Вселенная фараонов.М., 2001.
15. Сорокін П. Людина. Цивілізація. Суспільство. -М.,2002.
16. Суриков І.Е. Антична цивілізація: Греція. -М.,2007.
17. Толочко П. Київська Русь.-К.,2006.
18. Тойнбі А. Розуміння історії. -М.,1991.
19. Уоллес –Хедрил Дж.-М.Варварський Захід. - СПб., 2002.
20. Федотов П.П. Святі Київської Русі. -М.,2001.

21. Циганков О.П., Циганков П.О. Плюралізм чи відокремлення цивілізацій? // Питання філософії, 2008, №2.
22. Яковець Ю.З. Біля джерел нової цивілізації. – М., 2001.
23. Блок М. Апологія історії М. «Наука», 1986. 256с.
24. Бродель Ф. Час Миру. М. «Прогрес», 1992. 680с.
25. Виппер Р. Ю. Короткий підручник Середніх століть. 2т. М., «Школа-Пресс», 1993. 96+112с.
26. Гуревич А.Я. Культура й суспільство середньовічної Європи очима сучасників. М., «Мистецтво», 1989. 368с.
27. Гуревич А.Я. Середньовічний світ. М., «Мистецтво» 1990. 400с.
28. Дюби Ж. Європа у середні віки. Смоленськ, «Полиграфма», 1994. 320с.
29. Ле Гофф Ж. Цивілізація середньовічного Заходу. М. «Прогрес-Академія», 1992. 376с.
30. Хейзінга Й. Осінь Середньовіччя. М. «Наука», 1988. 544с.
31. Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. Історія людського суспільства. - К., 2002.
32. Кремень В., Ткаченко В. Україна: шлях до себе., - К., 1998.
33. Павленко Ю. Історія світової цивілізації., - К., 2000.
34. Блок М. Апологія історії М. «Наука», 1986. 256с.
35. Бродель Ф. Час Миру. М. «Прогрес», 1992. 680с.
36. Виппер Р. Ю. Короткий підручник Середніх століть. 2т. М., «Школа-Пресс», 1993. 96+112с.
37. Гуревич А.Я. Культура й суспільство середньовічної Європи очима сучасників. М., «Мистецтво», 1989. 368с.
38. Гуревич А. Я. Середньовічний світ. М., «Мистецтво» 1990. 400с.
39. Дюби Ж. Європа у середні віки. Смоленськ, «Полиграфма», 1994. 320с.
40. Ле Гофф Ж. Цивілізація середньовічного Заходу. М. «Прогрес-Академія», 1992. 376с.
41. Хейзінга Й. Осінь Середньовіччя. М. «Наука», 1988. 544с.
42. Російські та іноземні вчені історію же Росії та світової цивілізації / Видавництво МИРЭА 1993 р.
43. Святослав Каспє Російська цивілізація і ідеї А. Дж. Тойнбі. / Вільне мислення №2 1997/
44. Т. М. Фадєєва Європейська ідея: шлях до інтеграції / Питання філософії №5 1996/
45. Ф. А. Степун Дух, обличчя і стиль російської культури / Питання філософії №1 1997/
46. Є. Макаревич Різниця культур і авторитетний суспільний прогрес / Діалог №2, 1995, 15 С.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

з курсу "Європейська цивілізація та Україна"

1. Історико-правові аспекти становлення прав людини у світі та в Україні Утвердження інституту омбудсмана у світі.

2. Європейська гуманітарна юстиція

А. Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод

Б. Європейська комісія з прав людини

В. Європейський суд з прав людини.

3. Механізм імплементації новітніх міжнародних стандартів з прав людини в Україні

4. Конвенція про захист прав людини та основних свобод для України: європейська мрія чи реальний захист прав людини?

5. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини

6. Сенс поняття «менталітет».

7. Менталітет та національний характер українців.

8. Менталітет та національний характер європейців.

9. Українець та європеєць у ставленні до держави, суспільства, роботи, сім'ї, релігії.

10. Розвиток характеру політичної нації: реальна перспектива або утопія?

11. Європейський Союз на початку ХХІ століття.

12. Євроінтеграційний курс України (1991-2012 рр.).

13. Позитиви інтеграції України в ЄС для України та Євросоюзу.

14. Цілі та завдання інтеграції України в ЄС та етапи їх реалізації.

15. Становлення відносин між Україною та Європейським Союзом.

16. Пріоритети співробітництва України з Євросоюзом на початку ХХІ століття.

17. Національні механізми забезпечення європейського інтеграційного вектора розвитку України.

18. Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури.

19. Законодавче забезпечення курсу на євро інтеграцію.

20. Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів.

21. Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу.

22. Стратегічний вектор зовнішньої політики України є її європейська орієнтація.

23. Поняття цивілізації. Типи цивілізацій.

24. Важливі аспекти процесу інтеграції України в Європу.

25. Культура й цивілізація в історико-культурологічній думці України в ХІХ - на початку ХХІ ст.

26. Стадійні аспекти соціокультурного розвитку людства.

27. Характеристика принципової відмінності Сходу і Заходу.

28. Поняття цивілізації та цивілізаційних основ розвитку суспільства.
29. Європейська цивілізація і загальнолюдські цінності.
30. Європейські та світові цивілізації.
31. Соціально-культурний розвиток Європи.
32. Шляхи інтеграції України в Європу.
33. Наука як феномен розвитку цивілізації.
34. Початок людської цивілізації в Європі. Перші держави в Європі і на території України.
35. Велике переселення. Причини та наслідки для Європи і Східних слов'ян
36. Організаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські економічні і політичні структури.
37. Законодавче забезпечення курсу на євроінтеграцію.
38. Фінансове забезпечення адаптації України до європейських економічних, соціальних і правових стандартів.
39. Інформаційне забезпечення процесу інтеграції в європейські структури та формування загальнонаціональної підтримки цього процесу.
40. Цивілізаційна структура пострадянського простору.
41. Труднощі України цивілізаційного плану після виходу її із складу СРСР.
42. Цивілізаційна дилема українських націонал-демократів, яка була визначена проектом «розбудови держави».
43. Актуальні проблеми у сфері культури України доби незалежності(культура та духовність суспільства, вітчизняний кінематограф, книгодрукування, мистецтво, охорона та популяризація історичних пам'яток; питання мови, історії та релігії).
44. Цивілізація як дискретна одиниця історичного процесу.
45. Історичні центри цивілізаційного розвитку: їх структура і взаємодія.
46. Етнос як соціокультурна система.
47. Ієрархічна структура та історична типологія історичних спільностей до індустріальної доби.
48. НАТО як міжнародна організація. Форми співпраці України з НАТО.
49. Європейська культурна самобутність. Шляхи розвитку європейської культури.
50. Західна цивілізація та новоєвропейські нації.
51. Проблема специфіки, характерних рис української регіональної цивілізації.
52. Основні цінності європейської цивілізації. Культурний плюралізм.
53. Різниця між закритими і відкритими цивілізаціями.
54. Самоідентифікація української політичної нації як локальної цивілізації і “політичного українця” як громадянина України.
55. Цивілізаційна цілісність України на сучасному етапі.
56. Вплив на Україну Західноєвропейської і східноєвропейської цивілізації.
57. Перспективи європейської цивілізації в умовах глобалізації

58. Дискретність і єдність історії.
59. Проблема періодизації всесвітньої історії.
61. Передцивілізаційні (пізньопервісні) цивілізації – становлення основ цивілізації.
62. Освіта: європейський вимір. Болонський процес. Освітня стратегія Ради Європи. Європейські освітні мережі та програми.

ВАРІАНТИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ для модульного та підсумкового контролів

1. Суспільство виникає з:

- a) з появою виробництва;
- b) з появою класів;
- c) з появою людини;
- d) з розподілом праці
- e) правильної відповіді немає

2. В становленні державності людство пройшло такі етапи:

- a) стадо, рід, родова община;
- b) становлення товарно-грошових відносин;
- c) плем'я союзи племен, класи, держава
- d) стадо, класи, держава
- e) правильної відповіді немає

3. Характерні риси первісно-общинного ладу:

- a) розподіл праці;
- b) відсутність експлуатації;
- c) залежність людини від природи;
- d) відсутність механізованої праці;
- e) общинна власність.

4. Держава виникає:

- a) в середньому Подніпров'ї в IV тис. до н. е.;
- b) в Єгипті, IY-III тис. до н. е.;
- c) в долині Євфрату і Тигра, IY-III тис. до н. е.;
- d) в Якутії (Росія)
- e) правильної відповіді немає

5. Коли і чому на чорноморському побережжі сучасної України з'являються греки?

- a) вони тут проживали завжди;
- b) мігрували (III - II тис до н.е.) з Греції в пошуках вільної землі;
- c) їх завезли сюди римляни
- d) всі відповіді правильні
- e) правильної відповіді немає

6. Коли відбулося велике переселення?

- a) в III - VI ст. н. е.;

- b) в III - VI ст. до н. е.;
- c) після 1924 р.
- d) після 1926 р.
- e) правильної відповіді немає

7. хто першим описав «откуда есть-пошла земля русская»?

- a) М. Грушевський;
- b) Літописець Нестор;
- c) арабські купці;
- d) давньогрецький картограф Птоломей;
- e) Д. Чижевський.

8. Яку версію щодо назви «Русь» ви поділяєте?

- a) польську;
- b) це назва одного із скандинавських племен;
- c) це ім'я одного з скандинавських племен;
- d) це плем'я русів, що поступово розтворилося серед слов'янських племен;
- e) це угро-фінські племена;
- f) це росіяни.

9. Чим ви можете пояснити актуальність вивчення нашої історії, як складової європейської?

- a) територіальним розташуванням України;
- b) ідентичністю релігій;
- c) рівнем розвитку економіки і культури;
- d) намаганням українців ввійти в коло європейських країн
- e) правильної відповіді немає

10. Проблема специфіки, характерних рис української регіональної цивілізації це:

- a) значною мірою, “табуля раза” (TABULA RASA – лат.) соціального пізнання не тільки в зарубіжжі, але й у самій Україні
- b) зовнішні небезпеки, які можуть знищити потенції самовідтворення суспільства або стимулювати внутрішню його дезорганізацію;
- c) внутрішні небезпеки, які дезорганізують, підривають життєвість, знижують рівень творчих потенцій суспільства
- d) тоталітарні і занадто традиційні суспільства, які стали закритими і працюють на досягнення застиглого або догматичного ідеалу
- e) правильної відповіді немає

11. Життєздатність суспільств в нашу епоху багато в чому залежить від

- a) цінностей відкритої суперцивілізації
- b) спроможності сприймати позитивні інновації внутрішнього і зовнішнього характеру, встановлювати зв'язки з іншими країнами на рівні вимог часу
- c) підвищення ефективності виробництва, науки, освіти, освоєння нових форм діяльності
- d) тоталітарних і занадто традиційних суспільства, які стали закритими і працюють на досягнення застиглого або догматичного ідеалу
- e) правильної відповіді немає

12. В тоталітарних і закритих традиційних суспільствах особа

- a) не підпорядкована взагалі нікому
- b) підпорядкована релігійним цінностям
- c) повністю підпорядкована цілому, оскільки система цінностей таких суспільств вимагає придушення інновацій, свободи мислення і дій, коли вони сягають вище визначеної владою або традицією межі
- d) підпорядкована державі та правителю
- e) правильної відповіді немає

13. Відкрита цивілізація орієнтує особу, соціальні групи на

- a) розвиток здібностей до інновацій, свободу думки і слова, поваги до прав і обов'язків
- b) на релігію
- c) цінностей відкритої суперцивілізації
- d) підпорядкування державі та правителю
- e) правильної відповіді немає

14. Різниця між цивілізаціями є

- a) практичною основою для їх пізнання
- b) методологічною основою для їх пізнання
- c) технічною основою для їх пізнання
- d) матеріальною основою для їх пізнання
- e) правильної відповіді немає

15. Універсальні цінності людської цивілізації – це

- a) сукупний результат творчості усіх конкретних цивілізацій, хоч, можливо, їх внесок неоднаковий
- b) переломний рубіж історії людства
- c) відповідь людства на вирішення складних проблем сучасної епохи
- d) тоталітарна і ліберальна культури мислення і дій
- e) правильної відповіді немає

16. Конфронтація, розкол орієнтацій на системи цінностей та збереження застійних явищ є

- a) характерними рисами українського суспільного життя
- b) результатом творчості усіх конкретних цивілізацій, хоч, можливо, їх внесок неоднаковий
- c) відповідь людства на вирішення складних проблем сучасної епохи
- d) переломний рубіж історії людства
- e) правильної відповіді немає

17. Погляд на Україну як на локальну цивілізацію може не сприйматися

- a) самими українцями, так як Україна має ряд недопрацювань і не може бути локальною цивілізацією
- b) поляками, які вважають що вона є ще не готовою стати локальною цивілізацією
- c) Західною Європою, так як вважають що вона належить до російської цивілізації
- d) частиною російських суспільствознавців, які вважають, що вона є

частиною російської (слов'янської, православної, східнохристиянської) цивілізації

е) правильної відповіді немає

18. Цивілізаційна цілісність України на сучасному етапі теж поки що не беззаперечна, оскільки

а) виявили соціокультурну безпідставність імперії, в тому числі в її слов'янському секторі

б) своєрідність її руху шляхом, спільним для усіх країн і народів Європи

с) існує протест частини населення проти “українізації”, а збереження соціокультурної різноманітності, цього духовного багатства країни, не завжди оцінюється як сильний бік українського державотворення

д) погляд на Україну як на локальну цивілізацію може не сприйматися частиною російських суспільствознавців

е) правильної відповіді немає

19. Країни-цивілізації порубіжного типу відрізняються від інших

а) тим що, вони ідуть загальноєвропейським шляхом

б) надмірною емоційністю, агресивністю, негативістським ставлення до влади

с) тим що, у взаєминах людей ще багато щирості і відкритості, категоричності і ворожості

д) деякою специфікою вирішення докорінних проблем способу життя, різноманітнішою (синтетичною) культурою

е) правильної відповіді немає

20. Західноєвропейський вплив в українській цивілізації

а) відчувається, але він не є визначальним

б) не відчувається

с) відчувається частково

д) майже не відчувається

е) немає правильної відповіді

21. Виважений аналіз проблем цивілізації і цивілізованості України неодмінно веде до

а) збереження соціокультурної різноманітності, цього духовного багатства країни, не завжди оцінюється як сильний бік українського державотворення

б) переломного рубіжу в історії людства

с) сукупного результату творчості усіх конкретних цивілізацій, хоч, можливо, їх внесок неоднаковий

д) наукового розуміння проблеми “цивілізованість – гуманізм”, напрямків цивілізаційного розвитку нашого суспільства

е) правильної відповіді немає

22. Основними елементами повноцінного відкритого суспільства, є

а) громадянське суспільство

б) громадянське суспільство, демократична соціально-правова держава

с) демократична соціально-правова держава

д) мова, культура, культ «ідеальної держави»

е) правильної відповіді немає

23. Стратегічним вектором зовнішньої політики України є

- a) орієнтація на зокрема Захід
- b) орієнтація на США
- c) європейська орієнтація
- d) орієнтація на Схід
- e) правильної відповіді немає

24. До основних інтересів Західної Європи можна віднести

- a) збереження західної цивілізації і розширення співробітництва між її європейською, північноамериканською і тихоокеанською частинами
- b) формування нової структуризації світу на принципах глобальної економіки
- c) обмеження впливу і експансії месіанських держав, упередження переростання регіональних конфліктів у глобальні війни
- d) всі відповіді вірні
- e) правильної відповіді немає

25. Важливим аспектом процесу інтеграції України в Європу є

- a) розширення співробітництва з європейським міждержавним утворенням - Європейським Союзом
- b) співробітництво зі НАТО
- c) перегнати США в торгівлі, економіці, освіті
- d) позбавитись тиску з боку Росії
- e) правильної відповіді немає

26. «Основною одиницею поділу історичного буття є цивілізація, а не культура» це вчення

- a) А.Дж. Тойнбі
- b) Р. Арон
- c) У. Ростоу
- d) Дж. Гелбрейта
- e) правильної відповіді немає

27. З якою метою слов'янські племена проникали на південь?

- a) завоювання ринків;
- b) з метою грабунку;
- c) відстоювання нових прав руських купців;
- d) захоплення територій;
- e) релігійного тиску.

28. Які релігії пропонувались Володимирі Великому?

- a) мусульманська;
- b) католицька;
- c) іудейська;
- d) християнська;
- e) буддистська.

29. Хто прийняв християнство в Київській Русі?

- a) Дмитро Донський;
- b) Володимир Мономах;
- c) Володимир Великий;

- d) Княгиня Ольга;
- e) Ярослав Мудрий.

30. Хто був останнім загальноруським князем?

- a) Ігор Святославович;
- b) Данило Галицький;
- c) Володимир Великий;
- d) Ярослав Мудрий;
- e) Дмитро Донський.

31. Скільки було христових походів?

- a) три;
- b) п'ять;
- c) вісім;
- d) шість;
- e) два.

32. Головна мета христових походів:

- a) грабунки;
- b) боротьба з невірними;
- c) загарбання нових територій;
- d) всі відповіді вірні;
- e) правильної відповіді немає.

33. Золота орда включала в себе:

- a) Сибір, Волзьку Булгарію, Північний Хорезм, Північний Кавказ, Крим;
- b) Територію Прибалтики;
- c) Новгородське князівство;
- d) Північний Хорезм, Північний Кавказ, Крим;
- e) правильної відповіді немає.

34. Творцем першої національної української держави був:

- a) Олександр Невський;
- b) Іван Грозний;
- c) Р. Галицький;
- d) Володимир Великий;
- e) П. Скоропатський

35. Єдиним королем Галицько-Волинської держави був:

- a) Ярослав Осмомисл;
- b) Ярослав Мудрий;
- c) Данило Галицький;
- d) Лев Галицький;
- e) Володимир Мономах.

36. Що спільного було у Польщі та Україні:

- a) підвладні території розглядалися як сімейна власність;
- b) право на владу мав кожний з членів пануючого дому (королівської родини);
- c) влада і територія розглядалися як нерозривне явище;
- d) володарем землі міг стати будь-хто;
- e) спадковість влади.

37. Який новий клас зароджується в Європі в кінці XV ст.?

- a) купецтво;
- b) поміщики;
- c) буржуазія;
- d) маргінали;
- e) дворяни.

38. Що було характерним для фільваркової системи господарювання?

- a) широке застосування панщини;
- b) закріпачення селян;
- c) Використання найманої робочої сили;
- d) всі відповіді вірні;
- e) правильної відповіді немає.

39. Як інтеграція України в склад Польщі (Любідська унія) вплинула на уявлення про неї в країнах заходу?

- a) Україна сприймалася як осібна країна;
- b) Україна належить Польщі;
- c) Україна не є європейською країною;
- d) українці є одним народом;
- e) правильної відповіді немає.

40. Яке з цих тверджень є правильним по відношення до України:

- a) український;
- b) Україна;
- c) руський;
- d) Русь;
- e) Московія.

41. Що сприяло процесу денационалізації українців:

- a) відсутність боротьби за державність;
- b) відсутність національних лідерів;
- c) відсутність національно-державних перспектив;
- d) відсутність єдності інтересів в населення і шляхти;
- e) всі відповіді вірні.

42. Метою Берестейської унії було:

- a) досягнення національної злагоди;
- b) зближення із західною європейською культурою;
- c) зрівняння у правах православних і католиків;
- d) відхід християн з під впливу католицької церкви;
- e) всі відповіді вірні.

43. Яка причина появи козацтва?

- a) боротьба за національну незалежність;
- b) боротьба проти феодално-кріпосницької системи;
- c) намагання мати особисту свободу;
- d) всі відповіді вірні;
- e) правильної відповіді немає.

44. Яким універсалом була проголошена УНР:

- a) першим;
- b) другим;
- c) третім;
- d) четвертим;
- e) п'ятим.

45. Метою І. Мазепи було:

- a) ввійти в склад Швеції (під її протекторат);
- b) вийти з складу Росії;
- c) створити незалежну державу;
- d) ввійти в союз з Польщею;
- e) правильної відповіді немає.

46. Чому Україна в 1917 р. не отримала реальної незалежності:

- a) відсутність єдності в українського народу;
- b) гнучка політика Росії;
- c) ідея української державності була слабкою;
- d) українську свідомість формували інші держави;
- e) правильної відповіді немає.

47. Причини розпаду СРСР:

- a) наявність командно-адміністративної системи;
- b) відсутність стимулів до праці;
- c) Низька якість товарів;
- d) Небажання жити в СРСР;
- e) російсько-польська війна.

48. Етапи перебудови:

- a) більше соціалізму;
- b) більше демократії;
- c) поглиблення реформ;
- d) тероризм;
- e) правильної відповіді немає.

49. Акт про незалежність України був проголошений:

- a) 22 січня 1919 р.
- b) літо 1940 р.
- c) 24 серпня 1991 р.
- d) 19 січня 1991р.
- e) 21 березня 2000 р.

50. Стратегічні вектори міжнародних зв'язків:

- a) США;
- b) Росія;
- c) Польща;
- d) Буркіна-Фасо;
- e) правильної відповіді немає.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ

Архетип (від дав.-гр. *ρᾠτύπων* — ‘прообраз, початкове зображення, давній слід’): — прообраз, ідея у пізньоантичній філософії

Велике переселення народів — у вузькому сенсі в сучасній історіографії рух племен і народів Європи у 4-6 ст. в різних напрямках, що розпочався з вторгнення племен гунів у північну частину Римської імперії (*Imperium Romanum*) в 375 році.

Глобалізація – це сучасна форма міжнародних відносин, яка характеризується поширенням взаємозалежності між країнами в економічній, політичній і культурній сферах практично на всю земну кулю. Основним чинником розвитку глобалізації стала науково-технічна революція, особливо розвиток світової системи інформації, поширення Інтернету, який зробив можливим миттєвий зв'язок між людьми в різних кінцях світу і усунув перешкоди на шляху розповсюдження будь-якої інформації.

Держава — формальний інститут, який є формою організації політичної спільноти під управлінням уряду; суб'єкт політики, ядро політичної системи.

Західна цивілізація або «Захід», «Західний світ», «Західна культура» може означати різне в залежності від способу вживання такого терміну. Подекуди воно має на увазі стандартні основи пов'язанні із цивілізацією та таке інше. Початково походить від поняття «Західна Європа», більш сучасне значення прив'язується до європейської цивілізації та її похідних у генеалогічному, лінгвістичному і філософському розумінні. Типово застосовується для назви тих суспільств і суспільних явищ, які пішли від загальноєвропейської культури; наприклад, північноамериканські культури, австралійська, новозеландська також відносяться до Західної цивілізації.

Етнос – це соціальний утвір, група людей, яких поєднує ряд ознак: загальна територія проживання, загальна культура, мова, історія й самосвідомість. Саме по цих найважливіших ознаках можна розрізнити етноси. Вивченням етносів займається наука етнографія

Європейська інтеграція — це процес політичної, юридичної, економічної (а в деяких випадках — соціальної та культурної) інтеграції європейських держав, у тому числі й частково розташованих в Європі. На даний момент європейська інтеграція досягається в основному за рахунок розширення Європейського Союзу та Ради Європи.

Європейська комісія — унікальна інституція Європейського Союзу, що не має аналогів у національних системах урядування.

Європейський Союз (ЄС, інколи Європейська Унія англ. European Union) — економічний та політичний союз держав-членів Європейських Спільнот (ЄВС, ЄОВіС, Євратом), створений згідно з Договором про Європейський Союз (Маастрихтський Трактат), підписаним в лютому 1992 року і чинним із листопада 1993 р

Ієрархічна структура — множина будь-чого, частково упорядкована так, що існує тільки один елемент цієї множини, який не має попереднього, а всі інші елементи мають тільки один попередній; багаторівнева форма організації об'єктів з чіткою приналежністю об'єктів нижнього рівня певному об'єкту верхнього рівня

Інтеграція (від лат. *integrum* — ціле, лат. *integratio* — відновлення): наявність упорядкованих відносин між індивідами, групами, організаціями, державами.

Концепція (лат. *conceptio* — розуміння) — система поглядів, те або інше розуміння явищ і процесів; єдиний, визначальний задум

Концепція істотно відрізняється від теорії не тільки своєю незавершеністю, але й недостатньою верифікованістю

Макроетнічна спільність — етнічна спільність вищого ієрархічного рівня, що охоплює певну кількість близьких у культурно-мовному відношенні і пов'язаних між собою спорідненістю походження та історичною долею етнічних спільнот середньої (етносів) та нижчої (мікроетнічна спільність) ланок етнічної класифікації. Типологічно розрізняються етносоціальні та етнокультурні макроетнічні спільності, які здебільшого тією чи іншою мірою близькі або пов'язані між собою спадково, та стадійно-історичні їхні типи, про виділення яких консенсусу серед учених ще не досягнуто

Періодизація історії — поділ історії людства на періоди.

Рада Європейського Союзу (англ. The Council of the European Union), як зазначено в Маастрихтському договорі, — третя з семи інституцій Європейського Союзу

Суд Європейського Союзу (також Європейський суд, Суд справедливості) — є офіційною інституцією Європейського союзу, яка охоплює всю судову владу ЄС.

Техногенез (від грецьк. Techne — мистецтво, ремесло + Genesis — народження, походження) — створення і зміна ландшафтів під впливом виробничої діяльності людини.

Цивілізація – це рівень, ступінь суспільного розвитку, що проявляється в сукупності культурних надбань як таких (наприклад, антична цивілізація – унікальна культура, яка покладена в основу європейської культури наступних епох);

Цивілізація — це матеріальна і духовна форма розвитку та існування суспільства. В історико-філософському значенні це поняття означає сукупність матеріальних і духовних досягнень людства в рамках певного історичного періоду

Цивілізоване суспільство - це таке суспільство, в якому захищені права людини, де існують широкі можливості для всебічного її розвитку і т.д

Навчально-методичне видання

Європейська цивілізація та Україна

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

для студентів напряму підготовки

6.020105 "Документознавство та інформаційна діяльність"

Укладач: Лукашевич О.А.

Підписано до друку 12.01.2015. Формат 84x108 1/16. Ум. друк. арк. 2,25.

Зам. № 8. Тираж 50 прим.